

Ole Didrik Lærum

Michael 2023; 20: 118–20.

Professor Ole Didrik Lærum døde 24. januar 2023. Et usedvanlig rikt og variert liv er slutt. Han var født 23. april 1940 og tok medisinsk embets-eksamen ved Universitetet i Oslo i 1965. Tidlig fattet han interesse for eksperimentell patologi, og det var i dette faget han kom til å utfolde seg resten av livet. Doktorgraden i 1969 omhandlet karsinogenese i hud.

I 1974 vendte han tilbake til Vestlandet som dosent og fra 1979 professor ved Universitetet i Bergen og Gades institutt. Han satt i ledelsen for universitetet i 12 år, blant annet som prorektor og rektor. Da han måtte gå av for aldersgrensen i 2010, ble han tilknyttet Københavns universitet som adjungert professor, helt til det siste.

Ole Didriks engasjement var mangfoldig og ustoppelig. I tillegg til å være eksperimentell forsker i toppklasse og med en omfattende produksjon, utfoldet han stor aktivitet på så mange felter, ikke minst innen medisinsk historie. Han var nært knyttet til hjemstedet Voss. I en familie med fem generasjoner av leger, hadde tre av dem bodd på doktorgarden, som besteforeldrene hans kjøpte i 1910. Eiendommen Vangsly, også kalt Lærumgården, ligger midt på Vossevangen, i et opphavelig miljø med bolighus i rikt dekorert sveitserstil, hønsehus innredet som gjestehus og en stallbygning.

I den gamle stallen laget Ole Didrik en museumssamling i tre etasjer. Han hadde samlet mye utstyr fra legepraksis gjennom tidene, ikke minst fra slekten, tok imot besøkende og fortalte med begeistring blant annet om opplevelsen av barndomshjemmet, preget av praktisk, daglig helsearbeid. I april 1940 ble Vossevangen bombet av tyskerne og en brannbombe på 500 kg gikk gjennom taket og landet i kjelleren, men uten å detonere. Det var bare en av mange historier som han levendegjorde. Heldigvis er det tatt opp en rekke filmer fra museet, med Ole Didrik i utfoldelse som både forteller og intervjuer.

Ole Didrik Lærum holder foredrag på julemøtet til Helsehistorisk forum på Litteraturhuset i Oslo 20. november 2021. (Foto: Øivind Larsen)

Han hadde et uvanlig omfattende og bredt medisinhistorisk og kulturhistorisk forfatterskap. Medisinhistorien i Bergen har fått egne publikasjoner, og han brant særlig for å formidle historien om to miskjente kolleger, patologen Magnus Haaland, grunnleggeren av norsk eksperimentell kreftforskning, og mikrobiologen Konrad Birkhaug, som inspirerte ham til forskning. Ole Didriks lokallistoriske interesser fikk blant annet utløp i to bøker om spelemennene Magnus Dagestad og Sjur Helgeland. Han hadde en spesiell interesse for røykstover, og i tillegg til bok presenterte han denne tusenårige tradisjonen i et muntlig program som han kalte *I ljoset frå eld og ljøre*. Et av de siste prosjektene hans var å sette i stand Bjørkeli sanatorium på Voss, både med innsamling av bøker, gjenstander og rehabilitering av gamle kurhaller og andre bygninger.

Hans engasjement for den muntlige fortellertradisjonen og familiehistorien ga seg utslag i bøker som *I kastanjetreet*, *Gamledoktoren forteller*, *I ulveskinns-pels* og også om onkelen, som han var oppkalt etter, bygningsingeniøren og professoren Ole Didrik Lærum, *Ingeniøren og eventyret*. Forskningsformidling lå ham på hjertet, og også her utga han flere bøker, som *Den forunderlige vitenskapen*, *Mennesket og biorytmene* og *Forskning til frokost*.

Hans dype sans for humor viste seg blant annet i bøker med «skjemtesoger frå helsestellet». I flere tiår samlet han på kuriøse, men tankevekkende artikler, som han kalte «originale artikler», og i en serie gjennom to år i *Tidsskrift for Den norske legeförening* skrev Ole Didrik kommentarer til 44 slike artikler. Stoffet ble senere samlet i en bok, *Verken syk eller frisk: sunnhet og sykdom er ikke lenger hva de var*. Her omtaler han blant annet, på sedvanlig vis, verdens sjeldneste sykdom, som han hadde gitt navnet Lærums tumor eller podocytom. Den er faktisk så sjelden at den ennå ikke er observert.

Ole Didrik sto for allsidighet, samlerglede, formidlingsevne og humor. Og hele hans rike personlighet delte han raust med andre. Han gjorde seg bemerket uansett hvor han kom. Han fortalte med glede at han, som nordmann, ble bedt om å skrive historien om berømte danske kreftforskere.

Hans arbeidskraft var kolossal, men hvordan han kunne få det til alt sammen, ved siden av den oppslukende forskergjeringen, er ikke så lett å forstå. Og ennå har vi ikke nevnt hans musikalitet, han spilte alpehorn, lur, trompet og tuba, sto bak det første jazzbandet på Voss i 1950-årene, etablerte Medicinsk Paradeorchæster i 1961 og var helt til det siste ivrig trompetist i Voss storband. Han var et moderne renessansemenneske.

Vi hadde sist kontakt med ham i oktober 2022. Da arbeidet han intenst med å slutføre en ny bok, om helse og sykdom i sagalitteraturen, basert på et seminar i Det Norske Videnskaps-Akademi, der han hadde vært både visepreses og preses. Selv om han var blitt 82 år gammel, hadde han fortsatt mye ugjort, men du verden for et rikt liv han hadde. Han vil bli dypt savnet.

Erlend Hem, Øivind Larsen, Magne Nylenna